

Brussel, 5.12.2018
COM(2018) 796 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
EUROPESE RAAD (EUROTOP), DE RAAD, DE EUROPESE CENTRALE BANK,
HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN
DE REGIO'S**

Naar een sterkere internationale rol van de EUR

1. INLEIDING: DE EURO ALS SYMBOOL VAN EENHEID, SOEVEREINTEIT EN STABILITEIT

In de verklaring van Rome van 2017¹, die overeengekomen is naar aanleiding van de 60e verjaardag van het Verdrag van Rome, is verkondigd dat een sterkere Europese Unie noodzakelijk is. De EU-leiders beklemtoonden met name dat de EU een krachtiger rol moet spelen op het wereldtoneel. Zij moet beter bestand zijn tegen mondiale schokken, meespelen in het wereldgebeuren en beter uitgerust zijn om internationale verantwoordelijkheden te dragen.

In zijn toespraak voor de Staat van de Unie van 2018 heeft voorzitter Juncker gewezen op het strategisch belang van de euro in deze context en heeft hij opgeroepen tot actie om de euro ten volle zijn rol te laten spelen op de wereldscène: *“[T]egen volgend jaar moeten we ook de internationale rol van de euro verder uitbouwen. De euro bestaat nog maar twintig jaar en heeft – ondanks herhaalde pessimistische geluiden – al een hele weg afgelegd. De euro is nu de op één na meest gebruikte valuta in de wereld. Zestig landen hebben hun eigen munt op enige wijze aan de euro gekoppeld. Maar we moeten meer doen om ervoor te zorgen dat onze eenheidsmunt zijn rol op het wereldtoneel ten volle kan spelen.”*

In zijn twintigjarig bestaan is de euro een teken geworden van Europa's economische sterkte en een symbool van Europa in de wereld. 340 miljoen Europese burgers gebruiken elke dag eurobiljetten en -munten in de 19 lidstaten van de eurozone. De Europeanen zien de euro als een van de belangrijkste symbolen van de Europese Unie.² Tien jaar nadat de financiële crisis de wereld dooreenschudde, is de structuur van Europa's economische en monetaire unie aanzienlijk versterkt en bereikt de steun voor de euro nieuwe hoogten³. Mettertijd zijn de praktische voordelen van de euro duidelijker geworden: stabiele prijzen, lagere transactiekosten voor burgers en ondernemingen, transparantere en concurrerende markten en toegenomen intra-Europese en internationale handel. Met haar gemeenschappelijke munt blijft de Unie de meest geïntegreerde economische zone in de wereld die een investeringsvriendelijk klimaat biedt.

Historisch gezien hebben mondiale ontwikkelingen altijd een rol gespeeld in de verdere economische en monetaire integratie in Europa, ook wanneer het streven naar een gemeenschappelijke munt op gang kwam. Ten gevolge van de instabiliteit op de valutamarkten op het einde van de jaren 60 verzochten de staats- en regeringsleiders van de Europese Gemeenschappen de Raad destijds een plan op te maken voor nauwere monetaire integratie. Het daaruit voortvloeiende verslag-Werner⁴, dat in 1970 verscheen, bracht een ambitieus plan voort om een economische en monetaire unie tot stand te brengen. Het verslag-Werner ging uit van de aanname dat de wisselkoersen met de Amerikaanse dollar stabiel zouden blijven. Op 13 augustus 1971 besliste president Nixon

¹ [Verklaring van Rome](#) van de leiders van 27 lidstaten en van de Europese Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie.

² Standard Eurobarometer 89: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/surveyKy/2180>

³ Flash Eurobarometer 473: De algemene steun voor onze gemeenschappelijke munt heeft opnieuw zijn hoogste niveau bereikt. 74 % van de burgers in de eurozone zegt dat de euro goed is voor de EU, volgens de laatste enquête van de Eurobarometer. https://ec.europa.eu/info/news/eurobarometer-2018-nov-20_en

⁴ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication6142_en.pdf

van de Verenigde Staten echter de converteerbaarheid van de Amerikaanse dollar in goud op te heffen en maakte hij daarbij unilateraal een einde aan het stelsel van vaste wisselkoersen dat sinds de tweede wereldoorlog had bestaan.

Op dat moment besloot Europa zijn eigen lot in handen te nemen en voort te werken aan een gemeenschappelijke munt, die van start ging met wisselkoersmechanismen⁵ en uiteindelijk op 1 januari 1999 tot stand kwam. Dit ging gepaard met het opstellen van een gemeenschappelijk kader voor economisch bestuur waardoor de lidstaten hun beleid coördineren en gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen.

Sinds de lancering twintig jaar geleden is de euro de tweede belangrijkste internationale valuta:

- Als **betrouwbare waardeopslag** vertegenwoordigt de euro ongeveer 20 % van de internationale reserves van buitenlandse centrale banken.
- Ondernemingen en overheden in het buitenland gebruiken de euro voor **uitgifte van schuld**. Eind 2017 luidde meer dan 20 % van de op internationale markten uitgegeven schuld in euro.
- De euro is een alom aanvaarde valuta geworden voor **internationale betalingen**. Nagenoeg 36 % van de waarde van internationale transacties werd in 2017 gefactureerd of voldaan in euro, ten opzichte van nagenoeg 40 % in Amerikaanse dollar.
- **Zowat 60 landen⁶ ter wereld gebruiken de euro nu, of in de toekomst, of koppelen hun munt aan de euro.** De euro is de voornaamste referentievaluta voor de meeste landen van de Europese Economische Ruimte en voor kleinere nabuurschapslanden alsmede voor de Afrikaanse CFA-zone⁷ (14 landen). Met de invoering van de euro door andere EU-lidstaten, hetgeen een verdragsverplichting is (uitgezonderd voor Denemarken en het Verenigd Koninkrijk), zal nog meer gewicht worden verleend aan de gemeenschappelijke munt.

Toch is het internationale gebruik van de euro nog niet teruggekeerd tot de situatie die heerste vóór de financiële crisis⁸. Het volume in euro uitgegeven buitenlandse schuld piekte bijvoorbeeld op 40 % vóór de crisis (in 2007) en ligt nu juist boven 20 %, hetgeen vergelijkbaar is met het aandeel in 1999.

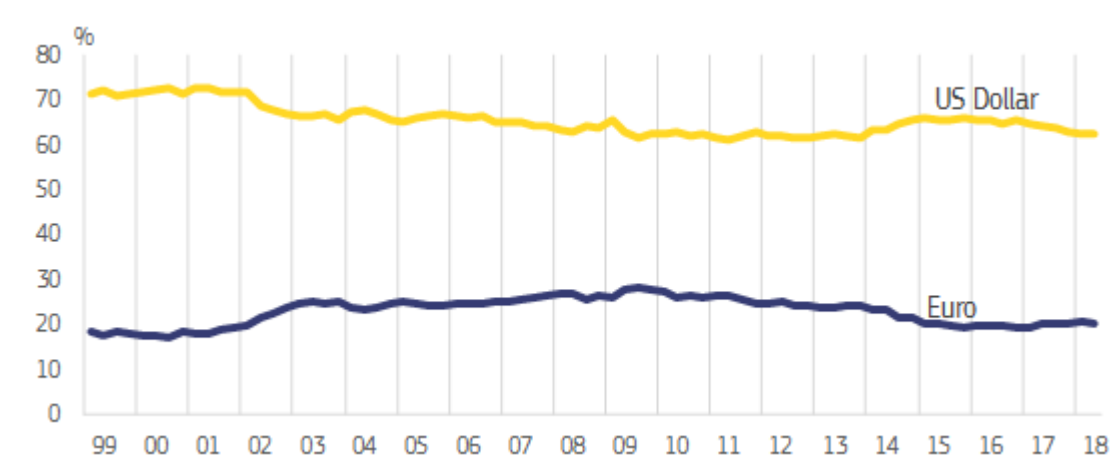
⁵ Voor de geschiedenis van de euro (met onder meer de “slang in de tunnel” en het wisselkoersmechanisme (ERM), zie: https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/euro/history-euro/history-euro_en

⁶ Met inbegrip van afhankelijke gebieden.

⁷ De CFA franc is de benaming van twee valuta's die in delen van West- en Centraal-Afrika worden gebruikt en die gewaarborgd worden door de Franse schatkist en gekoppeld zijn aan de euro.

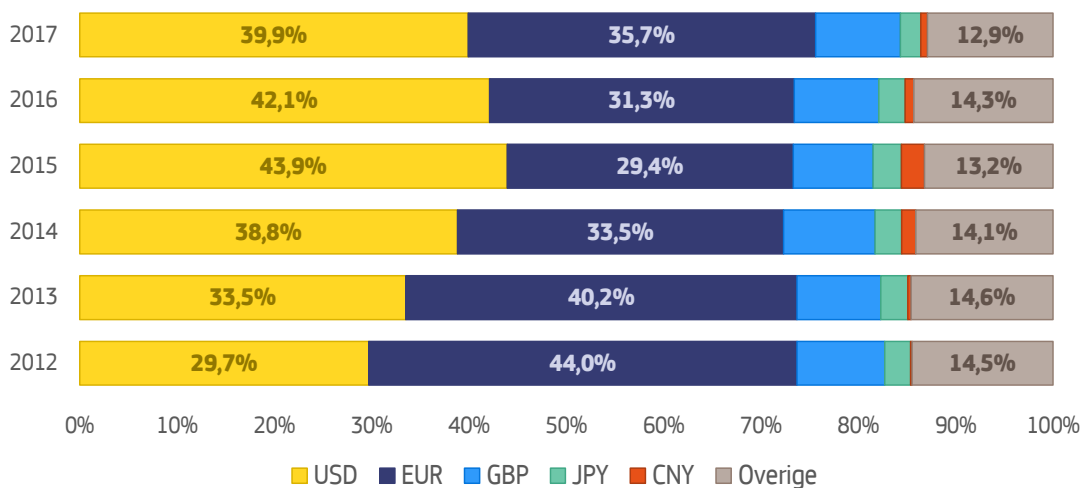
⁸ Europese Centrale Bank – The international role of the euro, juni 2018.
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/ire/ecb.ire201806.en.pdf>

Grafiek 1: Samenstelling in valuta's van mondiale buitenlandse wisselkoersreserves

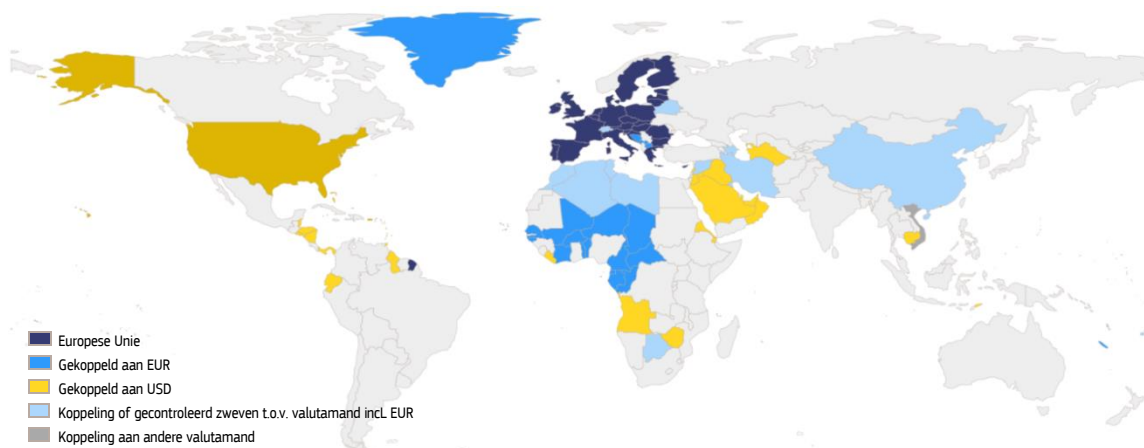
Bron: Berekeningen van de Commissie op basis van IMF

Grafiek 2: Samenstelling in valuta's van mondiale betalingen

Bron: SWIFT

Grafiek 3: Landen die de euro gebruiken of hun valuta koppelen aan de euro

Bron: Gegevens op basis van IMF en ECB

In de nasleep van de crisis heeft Europa vastberaden actie ondernomen om de euro in grotere mate te gebruiken als bron van economische bescherming en positieversterking. Voortbouwend op de visie die ontwikkeld is in het [verslag van de vijf voorzitters](#)⁹ van juni 2015 en verder uitgewerkt is in de discussienota's over het [verdiepen van de economische en monetaire Unie](#)¹⁰ en de [toekomst van de EU-financiën](#),¹¹ gepubliceerd in het voorjaar van 2017, heeft de Commissie een routekaart gepresenteerd voor de verdieping van de economische en monetaire unie¹². Het versterken van de internationale rol van de euro is het logische vervolg en vormt ook het nieuwe streefdoel in deze algemene agenda die in de loop van de laatste vier jaar ontwikkeld is. Dit is niets nieuws: de internationale rol van de euro is sinds de beginjaren het onderwerp van discussie geweest maar er is nooit een beter passend moment geweest om vooruitgang te boeken.

Steunend op de verdere versterking van Europa's economische en monetaire unie moet de euro ruimte krijgen om zijn mondiale rol verder te ontplooiën en zijn volle potentieel te bereiken en aldus het politieke, economische en financiële gewicht van de eurozone te weerspiegelen. De keuze voor een munt die huishoudens, ondernemingen en markten over de hele wereld maken, is niet statisch en berust op historische elementen, liquiditeitsoverwegingen en beleidskeuzen. De internationale rol van afzonderlijke valuta's is de voorbije eeuwen aan verschuivingen onderhevig geweest en de Amerikaanse dollar is als voornaamste mondiale munt pas opgekomen na de tweede wereldoorlog, dankzij de economische sterkte van de Verenigde Staten, hun sterk ontwikkelde financiële stelsel en de stabiliteit ervan.

Recente mondiale trends, de opkomst van nieuwe economische machten alsmede de ontwikkeling van nieuwe technologieën liggen aan de basis van een potentiële verschuiving naar een meer gediversifieerd en multipolair stelsel met een aantal mondiale valuta's. De Chinese renminbi is bijvoorbeeld nog geen internationale munt die de positie van de dollar of zelfs van de euro zou kunnen aantasten, maar het internationale gebruik ervan is een belangrijk onderdeel van China's hervormingsagenda. Deze ontwikkeling wordt nog versterkt door de groeiende capaciteit van Chinese in- en uitvoerders om betalingen te verrichten of te aanvaarden in hun eigen munteenheid. Tegelijkertijd is er het recente eenzijdige extraterritoriale optreden van judiciele instanties van derde landen, zoals de sancties die Iran opnieuw opgelegd krijgt¹³. Samen met recente gevallen waarin de op regels gebaseerde internationale bestuursvormen en handel worden aangetast, is dit voor Europa een wake-upcall om te komen tot economische en monetaire soevereiniteit.

⁹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/5-presidents-report_nl.pdf

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-deepening-economic-and-monetary-union_nl

¹¹ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-future-eu-finances_nl

¹² https://ec.europa.eu/commission/publications/completing-europes-economic-and-monetary-union-factsheets_en

¹³ Op 8 mei 2018 besloten de Verenigde Staten zich terug te trekken uit het gezamenlijk alomvattend actieplan en alle voorheen opgeheven sancties ten aanzien van Iran eenzijdig opnieuw in te stellen. Deze beslissing is in werking getreden in twee fasen, op 7 augustus en 5 november. De Europese Unie heeft haar verbintenis ten aanzien van het nucleaire plan opnieuw bevestigd en heeft een aantal maatregelen genomen om haar economische banden met Iran te handhaven, waaronder de activering van de blokkeringsverordening, waarmee gestreefd wordt naar een beperking van de extraterritoriale effecten van Amerikaanse sancties tegen Europese ondernemingen.

2. ARGUMENTEN VOOR EEN GROTERE INTERNATIONALE ROL VAN DE EURO

Een sterkere internationale rol van de euro dient te worden opgevat als onderdeel van Europa's ruimere verbintenis met betrekking tot een open, multilaterale en op regels gebaseerde mondiale economie. Het is een bijdrage om de veerkracht van het internationale financiële stelsel te vergroten, marktdeelnemers over de hele wereld bijkomende keuzemogelijkheden te bieden en de internationale economie minder kwetsbaar te maken voor schokken ten gevolge van het feit dat talrijke sectoren sterk afhankelijk zijn van een enkele munt.

Tegelijkertijd kan het tastbare voordelen opleveren voor het "thuisfront": de Europese Unie kan ervan gebruikmaken om de bescherming van haar burgers en ondernemingen te verbeteren, haar waarden hoog te houden en haar belangen op het wereldtoneel te bevorderen in overeenstemming met een op regels gebaseerd multilateralisme. De euro moet in het bijzonder Europa's agenda voor verantwoordelijke handel blijven ondersteunen en verspreiden en Europese ondernemingen de kans bieden zonder verstoringen over de hele wereld handel te drijven ten bate van de Europese economie, terwijl tegelijkertijd het Europese sociale en regelgevende model op het eigen continent gevrijwaard blijft.

De beslissing om een munt te gebruiken ligt uiteindelijk bij de marktdeelnemers en voor ondernemingen zijn er goede redenen om te investeren of investeringen af te dekken in verschillende munten. Het is niet de bedoeling de commerciële vrijheid te beïnvloeden of de keuze te beperken maar veeleer de keuze voor marktdeelnemers te vergroten door ervoor te zorgen dat de euro in alle opzichten een sterk en betrouwbaar alternatief vertegenwoordigt.

VAK 1: Voordelen van een ruimer internationaal gebruik van de euro

Een ruimer internationaal gebruik van de euro kan op verschillende manier gunstige effecten hebben.

- **Minder kosten en risico's voor Europese ondernemingen in hun internationale handelsactiviteiten.** Door zaken te doen in euro in plaats van in een buitenlandse valuta verdwijnen het wisselkoersrisico en andere aan de valuta verbonden kosten, vooral voor kleine en middelgrote ondernemingen.
- **Bijkomende keuzemogelijkheden voor marktdeelnemers overal ter wereld.**
- **Lagere rentevoeten voor Europese huishoudens, ondernemingen en lidstaten.** Door de grotere aantrekkingskracht van de euro als veilige waardeopslag daalt de rentevoet (of het rendement) die beleggers verwachten.
- **Betrouwbaarder toegang tot financiering voor Europese ondernemingen en overheden,** zelfs in perioden van externe financiële instabiliteit, doordat de Europese financiële markten mogelijk dieper, meer liquide en beter geïntegreerd zouden worden.
- **Meer autonomie voor Europese ondernemingen en consumenten,** die de mogelijkheid krijgen in hun internationale zaken betalingen te verrichten of te ontvangen en zichzelf te financieren en daarbij minder blootgesteld worden aan judicieel optreden van rechterlijke instanties uit derde landen, zoals extraterritoriale sancties.

- **Sterkere weerbaarheid van het internationale financiële stelsel en van de economie**, die minder kwetsbaar worden voor wisselkoersschokken.

De voordelen die verbonden zijn aan een ruimer gebruik van een internationale munt, gaan gepaard met meer mondiale verantwoordelijkheden, in overeenstemming met de respectieve mandaten van de centrale banken. Hoewel de voordelen van een grotere internationale rol voor de euro opwegen tegen de mogelijke problemen, dienen de gevolgen daarvan zorgvuldig te worden afgemeten, bijvoorbeeld met betrekking tot de betalingsbalans van de euro ten opzichte van de rest van de wereld.

Er zijn nog steeds een aantal factoren die een sterker internationaal gebruik van de euro en de financiële soevereiniteit van Europa belemmeren:

- **Met het stelsel van Bretton Woods werd de Amerikaanse dollar na de tweede wereldoorlog ingevoerd als mondiale internationale reservemunt**, die daadwerkelijk de plaats innam van het pond sterling als belangrijkste mondiale valuta. Parallel daarmee is de Amerikaanse dollar de standaardvaluta geworden voor de handel in grondstoffen en de overheersende valuta voor de verhandeling van derivaten¹⁴. Zodra een munt zich aandient als gevestigde standaard, maakt dit haar zelfs nog aantrekkelijker dankzij haar netwerkeffecten, aangezien het ruimere gebruik ervan mogelijkheden biedt om verdere complexe financiële marktoperaties te verrichten met een grotere liquiditeit¹⁵. Dit verhindert het ontstaan van alternatieve reservemunten.
- **De kosten voor het gebruik van de Amerikaanse dollar in bepaalde transacties zijn nog steeds lager dan de kosten voor het gebruik van de euro, hetgeen deels een gevolg is van de rol van de dollar als gevestigde standaard.** Dankzij de grotere liquiditeit van de Amerikaanse dollar wordt het voor veel geldmarkttransacties¹⁶ minder duur de dollar als vehikel te gebruiken in plaats van rechtstreeks de euro.
- **De euro is een veel jongere valuta en zijn structuren moeten verder ontwikkeld en aangevuld worden.** Verdere stappen zijn noodzakelijk om de structuur van de economische en monetaire unie te voltooien, die aan de gemeenschappelijke munt ten grondslag ligt.
- **Een aantal van de meest relevante infrastructuren van de mondiale financiële markt is in de eerste plaats afgestemd op andere valuta's dan de euro en/of bevindt zich buiten de Unie.** Het internationale financiële stelsel en de markten zijn in ruime en groeiende mate afhankelijk van onderling verbonden platforms voor verhandeling, clearing en afwikkeling. Een aantal van deze platforms is buiten de eurozone gelegen of wordt om historische redenen en liquiditeitsoverwegingen geëxploiteerd door niet-Europese ondernemingen, en is daarom potentieel meer onderhevig aan invloeden van derde landen.

¹⁴ Financiële instrumenten waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere onderliggende variabelen.

¹⁵ Meer middelen om transacties te verrichten dankzij een grotere markt.

¹⁶ Markten waarop financiële instrumenten met hoge liquiditeit en zeer korte looptijden worden verhandeld.

Verschillende beleidskeuzen kunnen de aantrekkelijkheid van de euro aanzwengelen, het aandeel van de betalingen in euro vergroten en de Europese economische en financiële soevereiniteit zowel intern als in het buitenland verder versterken. De belangrijkste beleidskeuzen worden hieronder geschetst.

3. VOLTOOIING VAN DE ECONOMISCHE EN MONETAIRE UNIE ALS FUNDAMENT VOOR EEN STERKERE INTERNATIONALE ROL VAN DE EURO

Internationale valuta's moeten gedragen worden door brede, stabiele en efficiënt werkende economieën en financiële stelsels die aantrekkelijk zijn voor internationale gebruikers en investeerders. Terwijl de internationale rol van de euro hoofdzakelijk door marktkrachten wordt aangedreven, zijn een degelijk nationaal begrotings- en groeibevorderend beleid, een gezonde financiële sector en de naleving van het Europees economisch en begrotingskader van essentieel belang voor de geloofwaardigheid van Europa's gemeenschappelijke munt.

Door een nog stabielere en veerkrachtigere financieel en economisch kader tot stand te brengen kan de aantrekkingskracht van de euro wereldwijd nog groter worden. Europa kan de internationale rol van de euro versterken door de munt nog overtuigender te maken als betaalmiddel voor de handel en als vertrouwenswaardige valuta voor beleggingen. **Dit betekent in de eerste plaats en vooral dat de economische en monetaire unie, de bankenunie en de kapitaalmarktenunie worden voltooid om te komen tot een duurzame groei en een grotere weerbaarheid tegenover negatieve schokken.** Een volledige bankenunie¹⁷ zou er met name voor zorgen dat de banken nog sterker en beter gecontroleerd worden en zou de banksector in Europa nog weerbaarder maken terwijl het vertrouwen in de Europese financiële sector en de gemeenschappelijke munt nog sterker wordt. Een diepere kapitaalmarktenunie¹⁸ zal leiden tot meer gediversifieerde en liquide financiële markten en zal een betere risicodeling voor de particuliere sector opleveren. Dit zal op zijn beurt kapitaal mobiliseren en doorsluizen naar meer ondernemingen, waaronder kleine en middelgrote ondernemingen, en infrastructuurprojecten. Diepere en beter geïntegreerde kapitaalmarkten bieden ondernemingen een grotere keuze aan financiering tegen lagere kosten, leveren nieuwe kansen op voor spaarders en beleggers en maken het financiële stelsel weerbaarder, hetgeen de aantrekkingskracht van de euro dus vergroot. Ook wordt het gebruik van de euro voor witwasoperaties of financiering van terrorisme op efficiënte wijze voorkomen en vervolgd.

De Commissie heeft de medewetgevers verschillende belangrijke voorstellen voorgelegd om de bankenunie te voltooien en de kapitaalmarktenunie tot stand te brengen. Deze voorstellen zijn hangende en wachten op definitieve goedkeuring. Door met name het gemeenschappelijk achtervangmechanisme voor het gemeenschappelijk ontwikkelingsfonds verder af te werken (om zelfs een grote bankencrisis te kunnen beheersen) en ook het Europees depositoverzekeringstelsel te voltooien (voor een nog sterkere en meer eenvormige aanpak van de depositoverzekering), wordt de financiële stabiliteit versterkt en wordt de blootstelling van banken aan de nationale overheidsfinanciën verder beperkt. Ook het door de

¹⁷ Derde voortgangsverslag over het terugdringen van niet-renderende leningen in Europa en verdere risicovermindering in de bankenunie – COM(2018) 766 final van 28 november 2018.

¹⁸ COM(2018) 767 final van 28 november 2018.

Commissie voorgestelde bankenpakket alsmede het pakket inzake niet-renderende leningen zullen de risico's in de banksector verder terugdringen.

Wanneer grotere aantallen in euro luidende activa met een hogere creditrating beschikbaar worden gesteld, draagt dit bij tot de ontwikkeling van de Europese financiële sector en winnen de Europese financiële regels alsook de in de EU gevestigde betalingssystemen wereldwijd aan relevantie. Het voorstel van de Commissie¹⁹ inzake door overheidsobligaties gedekte effecten, die door de particuliere sector zullen worden uitgegeven, behoort tot de mogelijkheden om te komen tot een grotere beschikbare hoeveelheid in euro luidende activa die een hoge creditrating krijgen en uitermate aantrekkelijk zijn voor internationale beleggers. Dergelijke activa zouden daarom meer liquiditeit in euro opleveren, hetgeen een belangrijk element is aangezien de euro op dat punt op mondiale markten nadeel ondervindt ten opzichte van de Amerikaanse dollar.

Bij het opmaken van het volgende meerjarig financieel kader van de Unie²⁰ heeft de Commissie voorstellen ingediend om de prestaties en de veerkracht van de economieën van de eurozone verder te verbeteren met specifieke begrotingsinstrumenten, alsook voorstellen ter ondersteuning van niet-eurolanden die tot de eurozone willen toetreden. Met de voorgestelde Europese stabilisatiefunctie voor investeringen²¹ zou het mogelijk worden grote asymmetrische schokken in de eurozone beter op te vangen, waardoor het vertrouwen van beleggers in de euro dan weer zou groeien. Parallel hiermee moet het **steunprogramma voor hervormingen**²² leiden tot een betere uitvoering van structurele hervormingen, die cruciaal zijn om de cohesie en het concurrentievermogen te verbeteren, de productiviteit te verhogen en de veerkracht van de economische en sociale structuren in alle lidstaten te bevorderen. Het steunprogramma voor hervormingen omvat een **convergentiefaciliteit** die tot doel heeft niet tot de eurozone behorende lidstaten te helpen op hun weg naar aanvaarding van de euro.

Een grotere internationale rol vereist ook adequate institutionele capaciteit en een sterker eengemaakte vertegenwoordiging om posities te coördineren en met één stem te spreken. Uitgaande van de rol die de Europese Centrale Bank, de Eurogroep en de Commissie reeds spelen, zoals omschreven in de EU-Verdragen, worden in een aantal voorstellen van de Commissie verdere stappen in die richting ondernomen. In december 2017 heeft de Commissie een voorstel ingediend voor de oprichting van een Europees Monetair Fonds, dat verankerd zou zijn in het EU-rechtskader en voortbouwt op de reeds gevestigde structuur en bestuursvorm van het Europees stabiliteitsmechanisme. Daarnaast kan het voorstel van de Commissie²³ tot verbetering van de externe vertegenwoordiging van de eurozone op internationale fora een hulp zijn om de positie van de eurozone op het internationale toneel te versterken en ervoor te zorgen dat haar boodschap wereldwijd duidelijk wordt gehoord. Door bestaande functies op EU-niveau te combineren en nauw met elkaar verbonden beleidsinstrumenten samen te brengen zou de positie van een Europese minister voor economie en financiën nieuwe synergieën opwekken en dus mettertijd de algemene coherentie en effectiviteit van de Europese

¹⁹ COM(2018) 339 final van 24 mei 2018.

²⁰ COM(2018) 322 final van 2 mei 2018.

²¹ COM(2018) 387 final van 31 mei 2018.

²² COM(2018) 391 final van 31 mei 2018.

²³ COM(2015) 602 final van 21 oktober 2015.

economische beleidsvoering verbeteren, onder meer door de capaciteit om met één stem te spreken over alles wat de euro aangaat.

4. VERDERE INITIATIEVEN OM DE INTERNATIONALE ROL VAN DE EURO TE ONTWIKKELEN

In deze mededeling worden ook initiatieven voorgesteld om de internationale rol van de euro te ontwikkelen in drie verschillende dimensies: in de Europese financiële sector (om diepe en volledige financiële markten in euro te verzekeren), in de internationale financiële sector (waar een sterkere rol van de euro de financiële stabiliteit ten goede zou komen) en in belangrijke strategische sectoren waar de euro een grotere rol kan spelen (bijvoorbeeld op gebieden als energie, grondstoffen en vliegtuigfabricage).

4.1. Bijkomende maatregelen om een diepe Europese financiële sector te bevorderen

Hoe aantrekkelijker de euro wordt gemaakt, hoe meer hij wordt gebruikt en hoe aantrekkelijker hij vervolgens nog zal worden. Dit kan een positieve spiraal op gang brengen.

Bijkomende en meer gerichte maatregelen in de bankenunie en de kapitaalmarktenunie ondersteunen de financiële soevereiniteit van de eurozone. Financiële markten en infrastructuur in de eurozone spelen een integrale rol in het ontwikkelen van kansen om de internationale rol van de euro te versterken. Dat kan door betrouwbare en stabiele financiële diensten en transactiemogelijkheden te bieden. De schaal en de autonomie van in euro luidende diensten zijn afhankelijk van de mate waarin marktdeelnemers deze kosteneffectief, gemakkelijk en veilig achten voor het verrichten van hun internationale activiteiten en voor het opslaan van hun waarderreserves in euro. Bijgevolg wordt de internationale rol van de euro sterker met maatregelen die de stabiliteit en de liquiditeit verhogen en het gamma in euro luidende financiële diensten verruimen. Indien de euro een sterkere rol wordt toebedeeld, moet de EU bovendien haar regelgevingsagenda verder uitvoeren in domeinen als de strijd tegen witwaspraktijken²⁴ en financiering van terrorisme²⁵. Streng toezicht op financiële transacties draagt bij tot mondiale veiligheid, integriteit van het financiële systeem en duurzame groei.

De volgende gerichte maatregelen verhogen niet alleen de aantrekkingskracht van de euro maar versterken ook de weerbaarheid van de eurozone ten aanzien van invloeden van buiten:

Ten eerste streeft de Commissie ernaar het gebruik van de euro te verruimen door de liquiditeit en de veerkracht van Europese marktinfrastructuren te versterken. Met de beperking van systeemrisico's als overkoepelende doelstelling heeft de verordening Europese marktinfrastructuur²⁶ marktdeelnemers de verplichting opgelegd bepaalde financiële contracten (bijvoorbeeld over-the-counterderivaten zoals derivaten die een verzekering bieden tegen wisselkoersschommelingen) te clearen²⁷ via specifieke marktinfrastructuren²⁸. Belangrijk is dat hierdoor liquide, voor alle tegenpartijen

²⁴ COM(2018) 645 final van 12 september 2018.

²⁵ COM(2018) 640 final van 12 september 2018.

²⁶ Verordening (EU) 2012/648, PB L 201 van 27.7.2012, blz. 1.

²⁷ Het matchen van koop- en verkooporders.

²⁸ Tegenpartijen voor centrale clearing.

toegankelijke clearingmarkten zijn ontstaan voor in euro luidende producten. Goed ontwikkelde marktinfrastructuren voor clearing bieden marktdeelnemers in hun commerciële transacties een onmiddellijk beschikbare en efficiënte verzekering tegen toekomstige schommelingen in rentevoeten of wisselkoersen. De aantrekkelijkheid van de euro voor deze transacties zal daarom geschaagd worden door een ruime beschikbaarheid van dergelijke in euro luidende markten. **Onder voorbehoud van toepassing van de besluitvormingsprocedure zoals voorgeschreven in de genoemde verordening en de daarin bepaalde voorwaarden, kan de Commissie, om liquide en efficiënte clearingoplossingen te bevorderen, het toepassingsgebied van de onder de clearingverplichting vallende derivatencontracten uitbreiden.** Voorts kan de Commissie overwegen het gebruik van clearingdiensten uit te breiden tot een ruimere groep van tegenpartijen.

Ten tweede beoogt de Commissie de efficiëntie van de financiële markten van de eurozone verder te verbeteren door een degelijk kader te bieden voor het aanmaken van een hele reeks betrouwbare rentevoetbenchmarks²⁹. Marktdeelnemers gebruiken rentevoetbenchmarks als referentie in tal van contracten en financiële producten. De Europese benchmarkverordening³⁰ schrijft voor dat financiële benchmarks in de EU transparanter en betrouwbaarder moeten worden. **De volledige uitvoering van deze verordening moet daarom ertoe bijdragen de verhandeling en de prijsstelling van in euro luidende instrumenten aantrekkelijker te maken³¹.** De Commissie zal verdere coördinatie en samenwerking tussen marktsegmenten, benchmarkbeheerders, bijdragende banken, nationale bevoegde instanties en de Europese Centrale Bank bevorderen.

Ten derde ondersteunt de Commissie een volledig geïntegreerd systeem voor instant payment in de EU, om de risico's en de kwetsbaarheden in de retailbetalingssystemen te verminderen en de autonomie van bestaande betaaloplossingen te verhogen. De Europese burgers zijn afhankelijk van een klein aantal mondiale aanbieders voor het verrichten van grensoverschrijdende kaart- en onlinebetalingen. Aangezien zelfs het clearen van intra-Europese betalingen vaak buiten de EU plaatsvindt, vertoont het retailbetalingssysteem onnodige kwetsbaarheid ten aanzien van verstoringen van technische, economische en juridische aard die buiten de EU kunnen ontstaan. Voorts doet de dominantie op de markt van enkele internationale kaartsystemen vragen rijzen wat de beheersmogelijkheden betreft, aangezien Europese betalingsdienstaanbieders hierdoor aanzienlijk minder invloed kunnen uitoefenen op ontwikkelingen in een groot deel van de retailbetalingenmarkt. Het EU-wijde grensoverschrijdende systeem voor instantbetaling zou een aanvulling vormen op de huidige kaartsystemen door het risico op externe verstoring te beperken en de EU meer efficiëntie maar ook meer autonomie te verlenen. De invoering van instantbetalingen in euro biedt voorts kansen om ook voor grensoverschrijdende betalingen nieuwe efficiënte oplossingen voor retailbetaling te ontwikkelen, wat Europese burgers, ondernemingen en banken ten goede kan komen. EU-wijde normen voor instantbetalingen in euro zijn reeds vastgesteld in de Instant Credit Transfer -regeling van SEPA (stelsel voor directe

²⁹ Referentierentevoeten worden gebruikt in tal van financiële contracten, bijvoorbeeld op basis van een index voor variabele rentevoeten, voor het waarderen van balansposten of voor de prijsstelling van derivaten zoals forwardcontracten, opties en swaps.

³⁰ Verordening (EU) 2016/1011, PB L 171 van 29.6.2016, blz. 1.

³¹ Dit zou met name gelden voor de geldmarkten (markten waarop financiële instrumenten met hoge liquiditeit en zeer korte looptijden worden verhandeld). Marktdeelnemers gebruiken de geldmarkt om leningen te verstrekken of op te nemen op korte termijn, d.w.z. tot één jaar.

overmakingen van de eengemaakte eurobetalingsruimte), die in november 2017 in werking werd gesteld. In november 2018 lanceerde de Europese Centrale Bank haar TARGET Instant Payment Settlement-systeem (TIPS), om grensoverschrijdende instantbetalingen in de EU te bevorderen. **De Commissie zal maatregelen onderzoeken ter bevordering van het grensoverschrijdende gebruik van betaaloplossingen die in afzonderlijke lidstaten zijn ontwikkeld. Zij zal verder de werkzaamheden in de Euro Retail Payments Board ondersteunen (onder auspiciën van de Europese Centrale Bank) om de interoperabiliteit van bestaande instantbetalingssystemen te verzekeren. De Commissie zal samen met de desbetreffende belanghebbenden eveneens werken aan een gezamenlijke verbintenis om te zorgen voor een ruime beschikbaarheid van instantbetalingssystemen voor gebruikers, ook in het geval van grensoverschrijdende betalingen. De Commissie zal een balans opmaken van de geboekte vooruitgang bij de herziening van de richtlijn betalingsrekeningen, die voorzien is voor 2019.**

Ten vierde zal de Commissie de mogelijkheid onderzoeken om de rol van de euro op valutamarkten verder te ontwikkelen. Het verhandelen op valutamarkten verloopt via zogenoemde valutaparen, bijvoorbeeld de euro en de dollar of de euro en de Japanse yen. Tegenwoordig is in bijna alle liquide valutaparen de US-dollar betrokken (inclusief de euro/ US dollar, het meest liquide paar). Transacties waarbij de euro en andere valuta's dan de US-dollar zijn betrokken, verlopen doorgaans via de US-dollar (de zogenoemde "triangulation"). Een van de redenen daarvoor is dat de US-dollar algemeen wordt gebruikt als mondiale reservevaluta die ondersteund wordt door een sterk ontwikkelde en liquide obligatiemarkt. Het zou de moeite lonen te onderzoeken om welke redenen de huidige situatie zo is en of de marktliquiditeit verder kan worden ontwikkeld voor specifieke valutaparen tussen de euro en andere valuta's dan de US-dollar. Bovendien spelen grote marktmakers³² een belangrijke rol op de valutamarkten en kunnen de banken van de eurozone hun rol in deze marktmakende activiteiten verder ontwikkelen. **De Commissie zal een gerichte raadpleging houden met marktspelers van de financiële markten om na te gaan welke potentiële belemmeringen er bestaan en hoe de rol van de euro op de valutamarkten verder kan worden gestimuleerd.**

4.2. Initiatieven die betrekking hebben op de internationale financiële sector

De internationale rol die de euro speelt in het vrijwaren van de mondiale financiële stabiliteit kan geleidelijk worden uitgebreid. De samenwerking tussen centrale banken bij het vrijwaren van de financiële stabiliteit zorgt er onder meer voor dat Europese ondernemingen overal ter wereld handel kunnen drijven. In de nasleep van de financiële crisis ging de Europese Centrale Bank samenwerken met haar tegenhangers om de financiële stabiliteit te vrijwaren en ontwrichting van de wereldeconomie te voorkomen, bijvoorbeeld door in overeenstemming met haar mandaat een aantal valutaswaplijnen³³ in te stellen die konden dienen als achtervang voor buitenlandse liquiditeit in geval van

³² Een onderneming die altijd bereid is om financiële activa op langetermijnbasis te kopen of te verkopen tegen een openbaar genoteerde prijs.

³³ Een valutaswap is een overeenkomst tussen twee centrale banken om hun respectieve valuta's uit te wisselen. Door de toegang tot buitenlandse liquiditeit te vrijwaren in geval van ongunstige omstandigheden, zorgen de swaplijnen voor een veiliger handel met andere delen van de wereld. In 2011 heeft de ECB samen met de Bank of England, de Bank of Canada, de Bank of Japan, de Federal Reserve en de Zwitserse Nationale Bank een netwerk van swaplijnen opgezet waarmee de deelnemende centrale banken valuta's van elkaar konden verkrijgen. In 2013 sloot de ECB een valutaswapovereenkomst met China.

marktverstoring. Deze praktijk heeft gunstige effecten gehad voor de mondiale handelsactiviteiten van Europese ondernemingen.

Om te dienen als leidend voorbeeld moeten Europese instanties en mechanismen ertoe worden aangezet hun aandeel in euro luidende schulden te vergroten. Instanties op Europees niveau hebben sinds jaren schuld uitgegeven, voor het merendeel in euro maar ook in buitenlandse valuta's, met name om projectfinanciering (groep van de Europese Investeringsbank) of financiële bijstand (Europese Faciliteit voor financiële stabiliteit, Europees Stabiliteitsmechanisme) te verlenen aan lidstaten. De emissies van deze Europese instanties hebben mondiale investeerders aangetrokken, ook tijdens de crisis, en hebben de hoeveelheid hoogwaardige in euro luidende activa in de hoogte gedreven.

Europa kan zijn economische diplomatie verder ontwikkelen door zich te verbinden met mondiale partners met het oog op het verder bevorderen van het gebruik van de euro in betalingen en als reservevaluta. Europa is een belangrijke geopolitieke speler die wereldwijd economische invloed uitoefent³⁴. Diplomatieke samenwerking met internationale partners om het gebruik van de euro te bevorderen en om Europa's aanpak in de uitbouw van een mondiale financiële architectuur te ondersteunen zou bevorderlijk zijn voor een sterkere internationale rol van de euro.

De Commissie zal samen met de lidstaten en de betrokken EU-instanties mondiale partners aanspreken om te komen tot een groter gebruik van de euro. Er kan worden gedacht aan commerciële missies op hoog niveau waar het belang van de euro nader wordt toegelicht aan economische delegaties. Aangezien het streven naar diversificatie in blootstelling aan in buitenlandse deviezen luidende schuld mogelijk is toegenomen ten gevolge van de jongste ontwikkelingen in opkomende markteconomieën, kunnen een aantal van deze interventies zich toespitsen op het uitbreiden van in euro luidende emissies van buitenlandse schuld.

Ten slotte werd in september 2017 het plan voor externe investeringen³⁵ aangenomen om investeringen in partnerlanden in Afrika en de Europese nabuurschap te stimuleren, onder meer door het verstrekken van technische bijstand aan overheden en ondernemingen. Technische bijstand kan worden gebruikt om de toegang van ontwikkelingslanden tot het eurobetalingssysteem te verbeteren, bijvoorbeeld om te voldoen aan de Europese wetgeving inzake bestrijding van witwaspraktijken, en om handelsbetrekkingen te bevorderen.

4.3. Verdere stappen om het gebruik van de euro te verhogen in belangrijke strategische sectoren: energie, grondstoffen en vervoer

Ook al vertegenwoordigt de euro een belangrijk aandeel van de internationale betalingen, er is nog ruimte om het gebruik daarvan uit te breiden in belangrijke strategische sectoren. Ondanks hun positie als grote afnemers en ook als grote

³⁴ De Europese Unie en haar lidstaten zijn bijvoorbeeld nog steeds 's werelds grootste verstrekker van officiële ontwikkelingshulp voor een totaalbedrag van 75,7 miljard EUR in 2017. In het kader van het plan voor externe investeringen wordt een initiële input van 4,1 miljard EUR van de EU verwacht om een bedrag van 44 miljard EUR aan investeringen te mobiliseren. In de volgende programmeringsperiode kan de EU financiële steun aan derde landen verstrekken voor een totaal van 123 miljard EUR, indien de voorstellen van de Commissie worden goedgekeurd.

³⁵ https://ec.europa.eu/commission/eu-external-investment-plan/what-eus-external-investment-plan_en

producenten handelen Europese ondernemingen in belangrijke strategische sectoren nog steeds in US-dollar, vaak zelfs in hun onderlinge zakendoen. Ondernemingen zijn daardoor blootgesteld aan valutarisico's en politieke risico's, zoals internationale sancties die een rechtstreekse weerslag hebben op in dollar luidende transacties.

In de energiesector verloopt meer dan 80 % van Europa's energie-invoer, wat het prijzen en het factureren betreft, in US-dollar, zelfs al komen de leveringen hoofdzakelijk uit Rusland, het Midden-Oosten en Afrika en is de EU 's werelds grootste energie-importeur. De rekening voor de energie-invoer van de EU voor de laatste vijf jaar bedraagt jaarlijks gemiddeld 300 miljard EUR. Olie zorgt voor meer dan 93 % van de verhandelde volumes op het gebied van energie en alle contracten daarvoor luiden nu nog in dollar. Voor aardgas wordt nagenoeg 70 % van de EU-invoer in US-dollar uitgedrukt. Gascontracten die op de EU-gashubs worden gesloten, luiden in euro.

In het geval van grondstoffen (metalen en delfstoffen) en de levensmiddelenmarkten is de situatie vergelijkbaar. Europa consumeert ongeveer 10 % van de mondiale grondstoffen en is een belangrijke invoerder. Toch worden de meeste grondstoffen op de wereldbeurzen in Amerikaanse dollar verhandeld. Dit geldt ook voor hooggestandaardiseerde levensmiddelenmarkten zoals graan, oliehoudende zaden en suiker. Europa is een belangrijke uitvoerder van zachte tarwe, suiker en olijfolie maar het gebruik van de euro blijft meestal beperkt tot de intra-Europese handel.

Voor de vervoerssector blijkt bijvoorbeeld uit een recente studie³⁶ dat bijna alle facturatie in de sector van de vliegtuigbouw in Amerikaanse dollar wordt verricht, zelfs in de eurozone. Meer dan de helft van de inkomsten van Airbus is uitgedrukt in US-dollar en ongeveer 60 % van deze valutablootstelling wordt "natuurlijk afgedekt"³⁷ met in US-dollar luidende kosten. De overige kosten worden hoofdzakelijk aangegaan in euro.

Er zijn verschillende factoren die het marginale gebruik van de euro in sleutelsectoren verklaren, zoals historische inertie, netwerkeffecten en liquiditeitsoverwegingen. Er is bijvoorbeeld een gebrek aan in euro luidende benchmarks voor de internationale handel in olie en grondstoffen³⁸. De grondstoffenmarkten werden door de Amerikaanse dollar gedomineerd omdat de beurzen van Chicago en New York eerder ontstaan zijn. Wat de vliegtuigbouw betreft, is het feit dat de brandstofprijzen in dollar uitgedrukt worden, van invloed op de gebruikte valuta voor de hele waardeketen. Bovendien is de vliegtuigenmarkt, waaronder verzekeringen en onderhoud, een mondiale markt die geen regionale prijsdifferentiatie mogelijk maakt.

De Commissie wil de komende maanden verschillende gerichte initiatieven nemen in strategische sectoren:

³⁶ Studie van het JRC: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC96913/lbna27754enn.pdf>

³⁷ Een natuurlijke afdekking is een beperking van risico's door instellingen die blootgesteld zijn aan grote wisselkoersschommelingen, door gebruik te maken van hun normale operationele procedures. Het kan gaan om het ontvangen van inkomsten in een ander land en een andere valuta, terwijl de uitgaven verricht worden in dezelfde valuta.

³⁸ In de oliesector werden de eerste prijzenbenchmarks voor de fysieke markt aan het einde van de jaren 80 ontwikkeld door grote olieondernemingen en prijsnoteringsbureaus die de Amerikaanse dollar gebruikten om mondiale transacties en vergelijkingen tussen verschillende crude grades mogelijk te maken.

- **Vandaag wordt een aanbeveling van de Commissie aangenomen ter bevordering van een ruimer gebruik van de euro in internationale energieovereenkomsten en -transacties.** De Commissie wil het gebruik van de euro aanbevelen voor contracten die gesloten worden in het kader van internationale energieovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen. Ook wordt een ruimer gebruik van de euro aanbevolen in energiegerelateerde transacties tussen Europese marktdeelnemers en instellingen die financiële diensten verlenen. Daarnaast zal **de Commissie een raadpleging houden en belanghebbenden de vraag voorleggen of er een marktpotentieel bestaat voor een ruimer gebruik van in euro luidende transacties op het gebied van olie, geraffineerde producten en gas.** In de raadpleging zal met name worden verzocht om feedback over de noodzaak om in euro luidende referentiecontracten voor ruwe olie op te stellen en contracten voor geraffineerde producten te bekrachtigen. In de raadpleging zal ook worden onderzocht hoe belanghebbenden aankijken tegen een ruimer gebruik van in euro luidende gascontracten.
- **In de sector van de grondstoffen (metalen en delfstoffen) en de levensmiddelen zal de Commissie een brede raadpleging met belanghebbenden organiseren om na te gaan op welke manier meer handel in euro kan worden gedreven, vooral in het kader van transacties op in Europa gevestigde beurzen en bij directe transacties tussen Europese ondernemingen.** Voor 2020 is een algemene Europese grondstoffentop gepland waarop de besprekingen met de voornaamste spelers worden voortgezet. Voorts zal de Commissie het marktgeoriënteerde gemeenschappelijk landbouwbeleid voortzetten en ervoor zorgen dat de internationale handel in landbouwgrondstoffen zich verder kan ontwikkelen. De Commissie zal ook stimulerend optreden ten aanzien van termijnmarkten en contracten in euro (bijvoorbeeld door bewustmaking en opleiding) en meer markttransparantie bevorderen voor landbouwproducten en levensmiddelen in euro³⁹.
- **Er zal een raadpleging worden opgezet over mogelijke initiatieven om het gebruik van de euro door fabrikanten in de vervoerssector (bouw van vliegtuigen, schepen en treinen) te bevorderen.** In de raadpleging zal nader worden onderzocht om welke redenen de euro niet wordt gebruikt voor een groot aantal van de meest relevante internationale transacties. Er zal onder meer worden gepeild naar de omstandigheden die een ruimer gebruik van de euro in transacties met Europese ondernemingen kunnen bevorderen.

De Commissie zal deze verschillende werkstromen gelijktijdig uitvoeren en verslag uitbrengen over de voortgang tegen de zomer van 2019.

5. CONCLUSIE

Voortbouwend op de routekaart voor de voltooiing van Europa's economische en monetaire unie is er speelruimte voor de euro om zijn mondiale rol verder te ontwikkelen, zodat deze meer in overeenstemming wordt gebracht met het politieke,

³⁹ Een groeiend aantal in euro uitgedrukte prijsreferenties worden nu gepubliceerd door de EU-marktobservatoria sinds deze in 2014 werden opgericht (in het verleden was de meeste informatie voor traders beschikbaar in US-dollar). Dit zal verder worden geconsolideerd met het voorstel tot bevordering van markttransparantie, dat volgens de planning in 2019 moet worden aangenomen.

economische en financiële gewicht van de eurozone. Op die manier kan de EU haar burgers en ondernemingen beter beschermen, haar waarden hoog houden en haar belangen bevorderen. Dit zal ook de internationale economie minder kwetsbaar maken voor schokken die verbonden zijn aan één enkele dominante munt, en een evenwichtige, op regels gebaseerde internationale politieke en economische orde schragen.

De Commissie nodigt de EU-leiders uit de internationale rol van de euro te bespreken in december op de top van de Europese Raad en de eurotop, in het kader van hun overleg over de voltooiing van de Europese economische en monetaire unie. Om de internationale rol van de euro te ondersteunen is een verdere versterking van de structuren van de economische en monetaire unie noodzakelijk, onder meer door goedkeuring van alle hangende voorstellen voor de voltooiing van de bankenunie en voor de verdere doorslaggevende verwezenlijking van de kapitaalmarktenunie.

Daarnaast zal de Commissie de bovengenoemde gerichte initiatieven ontplooiën en moedigt zij alle actoren en belanghebbenden aan een actieve rol op te nemen in dit proces.